

BELLS
BOSCOS
VELLS

BELLS
BOSCOS
VELLS

Fotografia: **Pep Sau**
Autor: **Agrupació Naturalista i Ecologista
de la Garrotxa (ANEGX)**

PRESENTACIÓ

Anna Sanitjas Olea

Directora general d'Ecosistemes Forestals i Gestió del Medi

El llibre que teniu a les mans recull la gran varietat i bellesa dels boscos més vells del nostre país.

Des de les suredes a prop del mar fins a les avetoses del Pirineu, passant pels boscos de ribera que ressegueixen rius i rierols al llarg del nostre país, el bosc ens acompanya dia a dia, forma part del nostre paisatge quotidià, de petits i grans moments, de passejades, de descoberta i de natura. Els boscos de Catalunya atresoren la vida, la feina i l'esforç de totes aquelles persones que hi viuen i hi treballen per conservar-los i aprofitar-los i alhora, amaguen joies de gran bellesa i valor natural com són els boscos vells.

Un bosc vell és un bosc amb una certa maduresa, amb una gran diversitat de flora i fauna, on trobem arbres centenaris de grans dimensions, clarianes i arbres caiguts que només poden viure en aquests espais i que són el resultat de la no intervenció humana durant el darrer segle. La seva importància rau no només en la gran biodiversitat i raresa de les espècies que acullen, sinó en la importància dels processos i cicles de vida i mort que s'hi desenvolupen.

A Catalunya, aquests boscos però són extremadament escassos, ja que són molt pocs els espais on la petjada de la humanitat no hi és present i és just per això que necessitem disposar com a país d'una xarxa de boscos vells; garantir-ne la persistència, ampliar-ne la presència i potenciar-ne el reconeixement en el territori. Com a societat tenim la responsabilitat de preservar i conservar aquests espais tan desconeguts i tanmateix, tant necessaris.

Ara que ens enfrontem a l'emergència climàtica i que ens cal vetllar per adaptar els nostres boscos als efectes del canvi climàtic, cal donar valor també als boscos vells com a petites vacunes contra el canvi climàtic: per la seva alta biodiversitat, la resistència a la sequera i la capacitat d'emmagatzematge i fixació de diòxid de carboni. Lluny d'abandonar la gestió del bosc, cal buscar l'harmonia entre boscos joves i boscos vells, gestionats de manera activa uns i a dinàmica lliure els altres, combinats tots amb espais oberts, com zones de pastures i conreus. La màxima diversitat de paisatges ens oferirà la màxima capacitat de resposta, això donarà opcions de futur als boscos del nostre país.

Les fotografies que trobareu en aquest llibre, traspuen vida, pau, i una màgica bellesa.

Gaudiu de la immensitat de la natura.

PRÒLEG

Josep Maria Mallarach

Coordinador de l'Associació Silene

Traductor de l'obra

Editorial: **Barcanova**

ISBN: **9788491220000**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

Preu: **12,00€**

sies cristianes etiòpiques preserven venerables ‘boscos d’església’, intactes de de fa segles. El bressol de l’església cristiana maronita del Líban és la vall santa, on romanen rodals dels grans ‘cedres de Déu’. Més a prop nostre, un imponent bosc antic recobreix la falda de la santa Bauma de Santa Maria Magdalena, lloc de pelegrinatge mil·lenari de la Provença (antigament vinculat al comtat de Besalú). Podríem multiplicar les tradicions espirituals i els exemples, i sempre ressonaria el mateix missatge del valor espiritual inherent als boscos antics, madurs així com els arbres centenaris. A qui li sembli que és poc realista parlar en aquest termes, se li podria demanar: és més realista, per ventura, la visió materialista que considera els boscos madurs o antics només un recurs explotable, si la seva generalització ha portat a destruir-los, arreu del món, amb una fúria i un ritme sense precedents?

Bells boscos vells. Esplèndids boscos antics, centenaris, venerables. Magnífiques comunitats, d’una diversitat, riquesa i majestuositat sempre canviant, inesgotables. Organismes savis, venerables, sagrats, con-finats en uns pocs rodals que ens han pervingut fins avui, per una conjunció singular de circumstàncies, des de fa molts decennis, o segles. Boscos excepcionals que aixopluguen una munió innumbrable d’és-sers visibles i invisibles. Boscos que ens ofereixen uns dons, tangibles i intangibles, de què cap bosc jove, cap, ens pot fornir. Aquest llibre ens en dona un tast. Què ens demanen a canvi de tot el que ells ens apor-ten? Respecte, simplement, un respecte reverent.

El llibre que teniu a les mans ens convida, doncs, amb delicadesa, a te-nir present la companyia d’aquests santuaris naturals. I si algun dia s’es-cau que en podeu visitar algun, aquesta és la meva proposta i el meu prec: feu-ho sense cap expectativa, sense cap pressa, amb el màxim silenci, amb un respecte reverent, per poder-ne gaudir amb plenitud.

BOSCOS VELLS, UN DEBAT OBERT

Francesc Xavier Puig i Oliveras

Director del Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa

Catalunya és un país amb un patrimoni natural i una biodiversitat excepcionals. Poques vegades fem l'exercici d'aturar-nos a reflexionar sobre fins a quin punt d'això en depèn el nostre futur col·lectiu, tant des del punt de vista productiu com emocional.

Tal com recull l'Estratègia del patrimoni natural i la biodiversitat de Catalunya, el patrimoni natural, més enllà dels valors productius, té valors històrics, culturals, socials i espirituals que el vinculen estretament a les persones. D'aquest fet se'n deriva un indefugible repte i un compromís per a la conservació que ens interpel·la directament a cadascun de nosaltres.

Però conservar el patrimoni natural, en tota la seva dimensió, requereix tenir-ne un coneixement profund. Només així estarem en condicions de fer-ne una gestió efectiva i avaluable. En el context actual, aquest cercle virtuós de coneixement, gestió i avaluació necessita una implicació social a tots els nivells, amb un treball conjunt entre les entitats i administracions, a les quals tradicionalment s'ha atribuït aquest paper.

Els espais naturals protegits de Catalunya i, en particular, els espais naturals de protecció especial, han estat peces clau en la conservació i gestió de les mostres més representatives del patrimoni natural, i sovint han actuat com a bressol d'iniciatives de conservació que s'han extrapolat més enllà dels seus límits.

Bells boscos vells ens trasllada a racons únics i excepcionals, vertaders tresors que es conserven als nostres parcs naturals, però també és el resultat del llarg camí d'una iniciativa que té les arrels al Parc Natural de la Zona Volcànica amb l'elaboració, l'any 2000, d'un primer catàleg de boscos madurs en l'àmbit del Parc Natural. Aquest treball va establir una proposta metodològica objectiva per poder fer una valoració del grau de maduresa dels boscos i va ser l'embrió per establir altres metodologies de valoració de boscos madurs, singulars i d'alt valor ecològic. També va ser l'embrió del Catàleg de boscos singulars de Catalunya el 2011 i va fer possible que el Pla especial de la Zona Volcànica de la Garrotxa incorporés, per primera vegada en un text legal, la protecció específica dels rodals de boscos madurs del Parc Natural

Afortunadament el debat sobre el valors i la importància dels boscos vells, la preocupació per la seva pèrdua i la necessitat de conservar-los segueix obert i, progressivament, s'ha estès des de l'àmbit de la recerca a l'àmbit de la gestió activa per a la conservació, tot mostrant també, en aquest camí, la importància i l'interès d'aquests boscos en termes

de salut i benestar de les persones i fins i tot la seva dimensió social i espiritual.

Bells boscos vells es, de fet, producte d'aquesta evolució i, quan ens endinsem en les delicades atmosferes que ofereixen les imatges i les paraules del llibre, trobarem també una oportunitat excepcional de reflexionar sobre la nostra estreta dependència d'un patrimoni natural que encara, amb l'esforç de tots, som a temps de conservar per a les futures generacions.

**BOSCOS MADURS
LITORALS**

Pineda de pi blanc
Albareda / Tamarigar
Sureda
Alzinar litoral

**BOSCOS MADURS DE
MUNTANYA MITJANA**

Verneda / Teixeda / Castanyeda
Roureda de roure pèrol
Roureda de roure martinenc
Alzinar muntanyenc / Fageda

**BOSCOS MADURS
D'ALTA MUNTANYA**

Bosc de ribera subalpí / Bedollar
Pineda de rajolet
Avetosa
Pineda de pi negra

BOSCOS MADURS LITORALS

Jordi Sargatal Vicens

Naturalista i president de l'Associació d'Amics dels Aiguamolls de l'Empordà

El meu treball és sobre els boscos madurs i litorals, però no sobre els boscos madurs i litorals, sinó sobre els boscos madurs i litorals. El meu treball és sobre els boscos madurs i litorals, però no sobre els boscos madurs i litorals, sinó sobre els boscos madurs i litorals.

Els boscos són uns hàbitats fantàstics, que aporten multitud de productes i serveis al planeta, i, és clar també a l'espècie humana. Però l'espècie humana, com en molts d'altres casos, no els sap tractar prou bé. I el cas dels boscos vells, i sobretot a les zones litorals, que són les més densament poblades, és un gran exemple d'aquest maltractament.

Durant molts anys els enginyers forestals, no per convicció sinó per formació, tenien la falsa creença que els arbres vells s'havien d'eliminar dels boscos per evitar les plagues forestals. I per això en paral·lel s'havien de fer grans campanyes de col·locació de caixes niu per a ocells insectívors com les mallerengues, per compensar la falta de forats en arbres on poguessin fer els nius, i ajudar a contenir amb la seva presència els insectes plaga.

Per sort, la silvicultura ha evolucionat molt i cada cop més es valoren els grans avantatges dels arbres vells, i encara més dels boscos vells. Recordo emocionat el dia que vaig anar, amb uns amics ornitòlegs alsacians, a observar per primer cop el mussolet eurasiàtic (*Glaucidium passerinum*). Entre ells hi havia dos enginyers forestals que gestionaven els boscos públics dels Vosgos on érem, i que havien primat la presència de grans rodals d'arbres vells, precisament per afavorir la biodiversitat, i d'aquí la presència del mussolet i de moltes altres espècies. S'havia demostrat que la biodiversitat era la millor medicina contra les plagues forestals.

A casa nostra, i sobretot a les zones litorals, costa molt trobar boscos realment vells. Si mirem fotografies de la majoria de serres litorals catalanes, i també de l'interior, de finals del segle XIX o principis del XX, podem observar que pràcticament no hi havia coberta arbòria, que havia estat talada, o convertida en carbó, també per deixar pas a zones de pastura.

Per tant, la majoria dels boscos actuals són de rebrot i molt joves, ja que normalment tenen menys de 75 anys, i això és molt poc per a un bosc. Però si pretenem tenir boscos vells, primer n'hem de tenir de joves, i tenir molt clar quines mesures de gestió cal aplicar per mantenir arbres vells, i sobretot per mantenir grans sectors intocats, per tal que acabin convertint-se en veritables boscos vells. I per descomptat cal aplicar totes les mesures hagudes i per haver per protegir totalment els boscos vells que encara es mantenen al país, moltes vegades de manera miraculosa, per ser en llocs inaccessibles o en propietats privades respectuoses, en algunes públiques més conscienciades, o bé en llocs considerats sagrats.

El meu treball és sobre els boscos madurs i litorals, però no sobre els boscos madurs i litorals, sinó sobre els boscos madurs i litorals. El meu treball és sobre els boscos madurs i litorals, però no sobre els boscos madurs i litorals, sinó sobre els boscos madurs i litorals.

Els boscos joves tenen una fauna associada interessant, però és en els vells on aquesta fauna, i totes les comunitats vegetals, adquireixen la seva màxima esplendor, i també són els llocs on l'espècie humana es pot sentir més integrada en la natura i fer aquest necessari exercici de reconciliació amb tots els valors naturals.

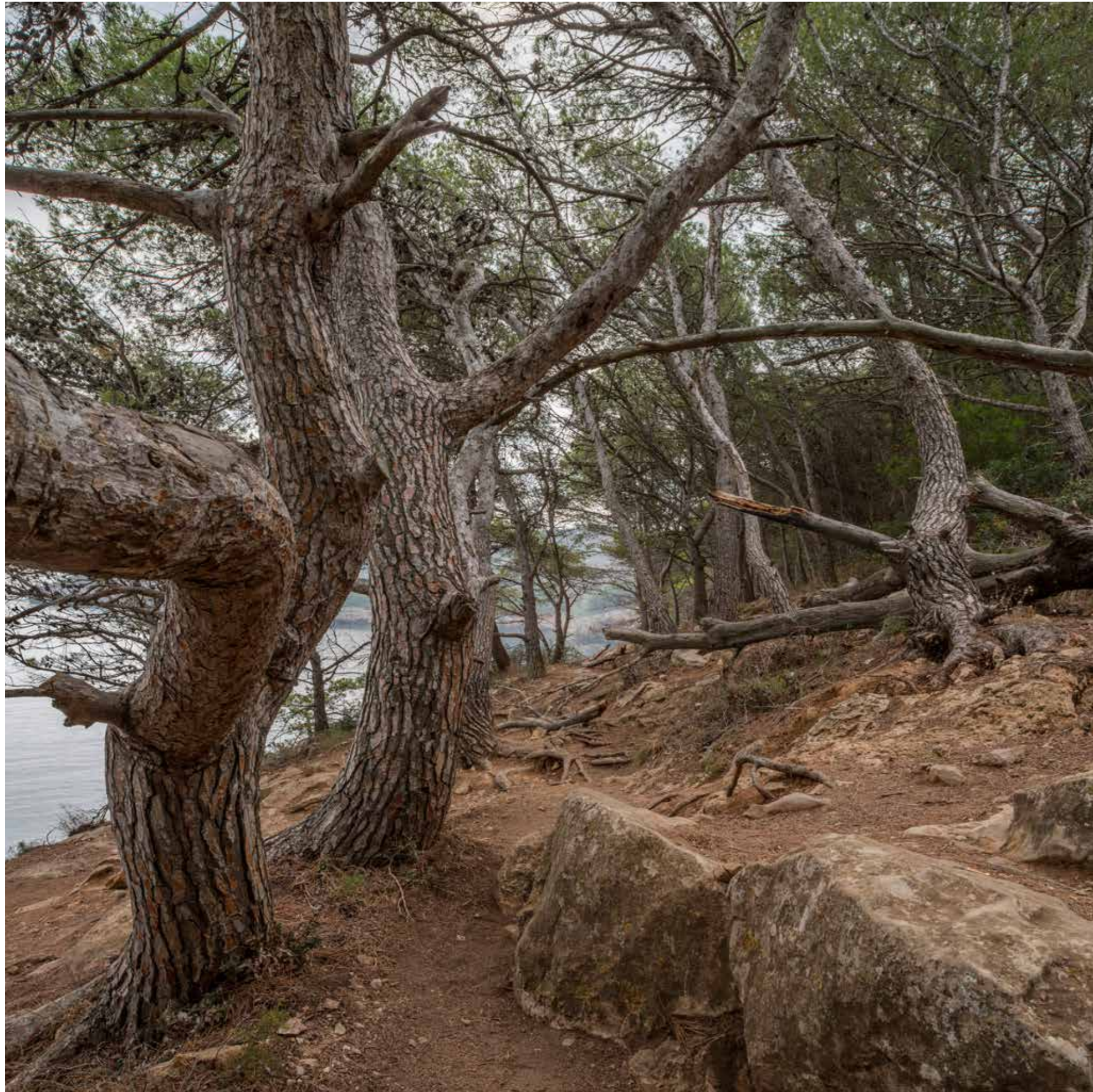
Cada vegada estan més demostrats tots els beneficis que ens aporten els banys de bosc, i això també ens hauria d'ajudar a revalorar tots els boscos, però sobretot els boscos vells, que haurien de ser considerats uns llocs intocables i, per tant, estrictament protegits. I també cal una planificació a molts anys vista per anar determinant quins seran els boscos vells de les futures generacions. Per tant, a la generació humana actual ens toca preservar íntegrament tots els boscos vells actuals, i posar les bases per tenir uns bons boscos vells de futur.

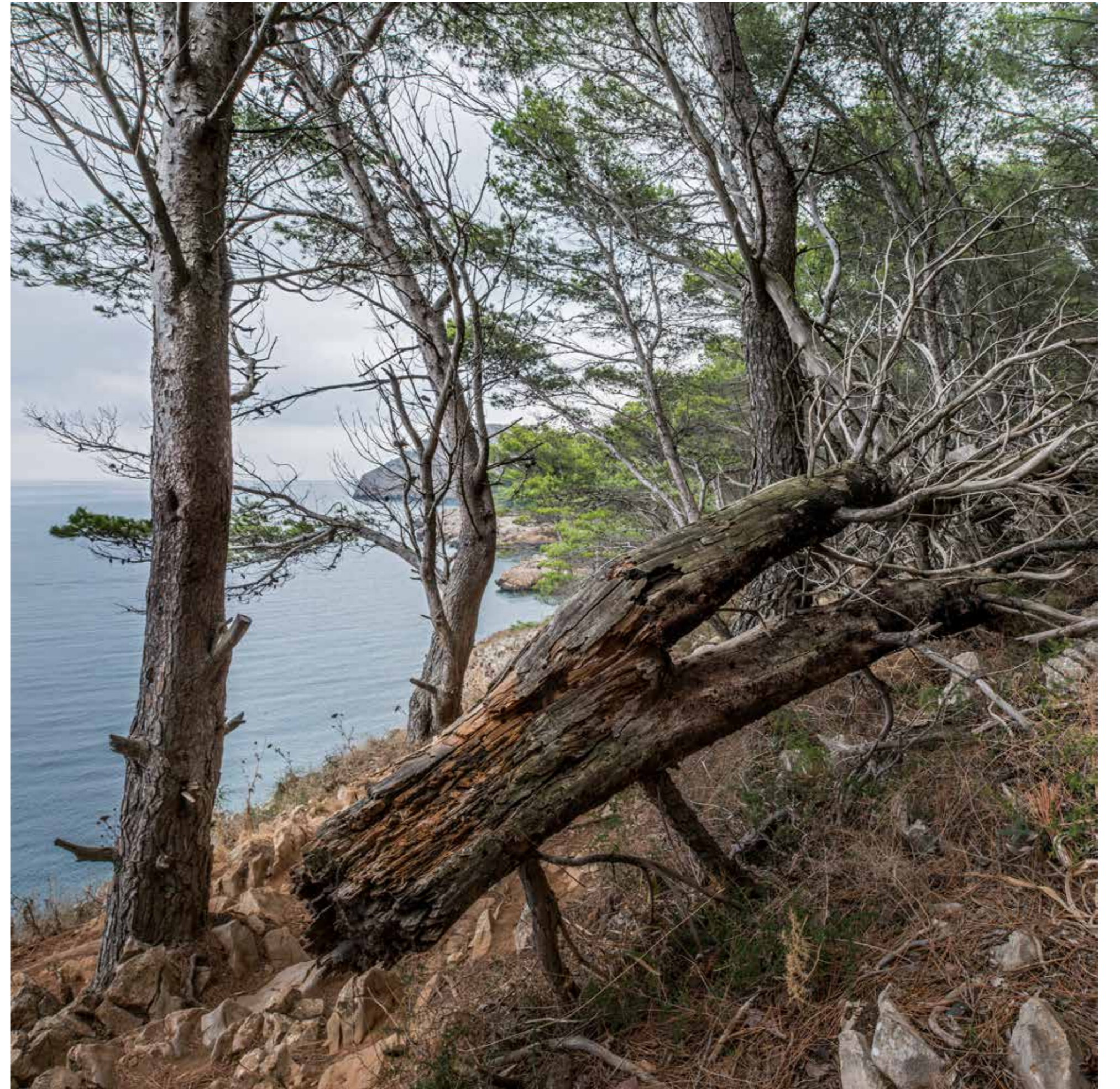
Pineda marítima de pi blanc

Pineda de pi blanc de roquissar marí

Pineda de pi blanc encarada a tramuntana

Pineda de pi blanc amb garric

Els pobles germànics consideraven indigne de la majestat dels déus construir-los temples. Per això els consagraven boscos, on només podien ser vistos per l'ull de la reverència.

Tàcit, *Annals* (s. I a C)

Us ho dic, estimat amic, des de la meva pròpia experiència. S'aprèn molt més al bosc que als llibres; els arbres i les roques us ensenyaran coses que no sabríeu aprendre en cap altre lloc, veureu per vos mateix que la mel es pot extreure de les pedres i l'oli de les roques més dures. No sabeu que l'alegria es destil·la de les nostres muntanyes...?

Bernat de Claravall, *Epístola CVI* (any 1130)

Albereda fluvial de curs baix

Tamarig de plana

Sureda de terra baixa

Alzinar litoral

Alzinar costenc

BOSCOS MADURS DE MUNTANYA MITJANA

Josep Vila-Subirós

Departament de Geografia - Institut de Medi Ambient

Director del Campus de Patrimoni Cultural i Natural

Universitat de Girona (UdG)

(Aquesta és una traducció de l'article publicat a la revista "El Periódico de Catalunya" el 2010)

Els anomenats boscos de muntanya mitjana engloben una gran varietat de diferents formacions forestals. A tall d’exemple hi trobem des dels alzinars muntanyencs, a les distintes tipologies de rouredes, les fagedes i també algunes de les pinedes més comunes a casa nostra, passant alhora per les freixenedes, vernedes, castanyedes i altres formacions d’extensió més reduïda com pollancredes, àlbers o avellanedes. En definitiva, doncs, un amplíssim mosaic de boscos que dominen bona part del territori forestal arbrat de Catalunya. En aquest sentit, cal recordar i remarcar que Catalunya és un país de boscos donat que la superfície forestal representa el 64,6% i la superfície forestal arbrada, el 41,8%. Uns percentatges que ens situen entre els països amb més boscos de la conca mediterrània i d’Europa. En aquest context, els boscos de muntanya mitjana representarien una àmplia majoria del total de la superfície forestal arbrada de Catalunya, sens dubte per sobre de 2/3 parts del total.

Els boscos de muntanya mitjana destaquen doncs per la seva gran extensió territorial, però alhora per ser uns boscos joves fruit d’una explotació forestal secular que ha suposat una dràstica reducció de la seva maduresa i també modificacions rellevants en la distribució territorial, profundament influenciada per l’acció humana. Algunes espècies van estar clarament afavorides en el passat com fou el cas de l’alzina pel carboneig o el pi roig o la pinassa pel seu interès fustaner. En canvi d’altres foren directament devastades per l’intens aprofitament d’àrids o tales sistemàtiques com les dels boscos de ribera, o com ha estat el cas de moltes vernedes. Aquest nou marc socioambiental, caracteritzat per la desaparició del carboneig fa dècades o la reducció d’algunes d’aquestes activitats i aprofitaments forestals, ha comportat el reforçament i l’increment de l’extensió que ocupen algunes tipologies d’aquests boscos. Aquest seria el cas de les rouredes i també dels alzinars que de mica en mica han anat guanyant més presència al territori.

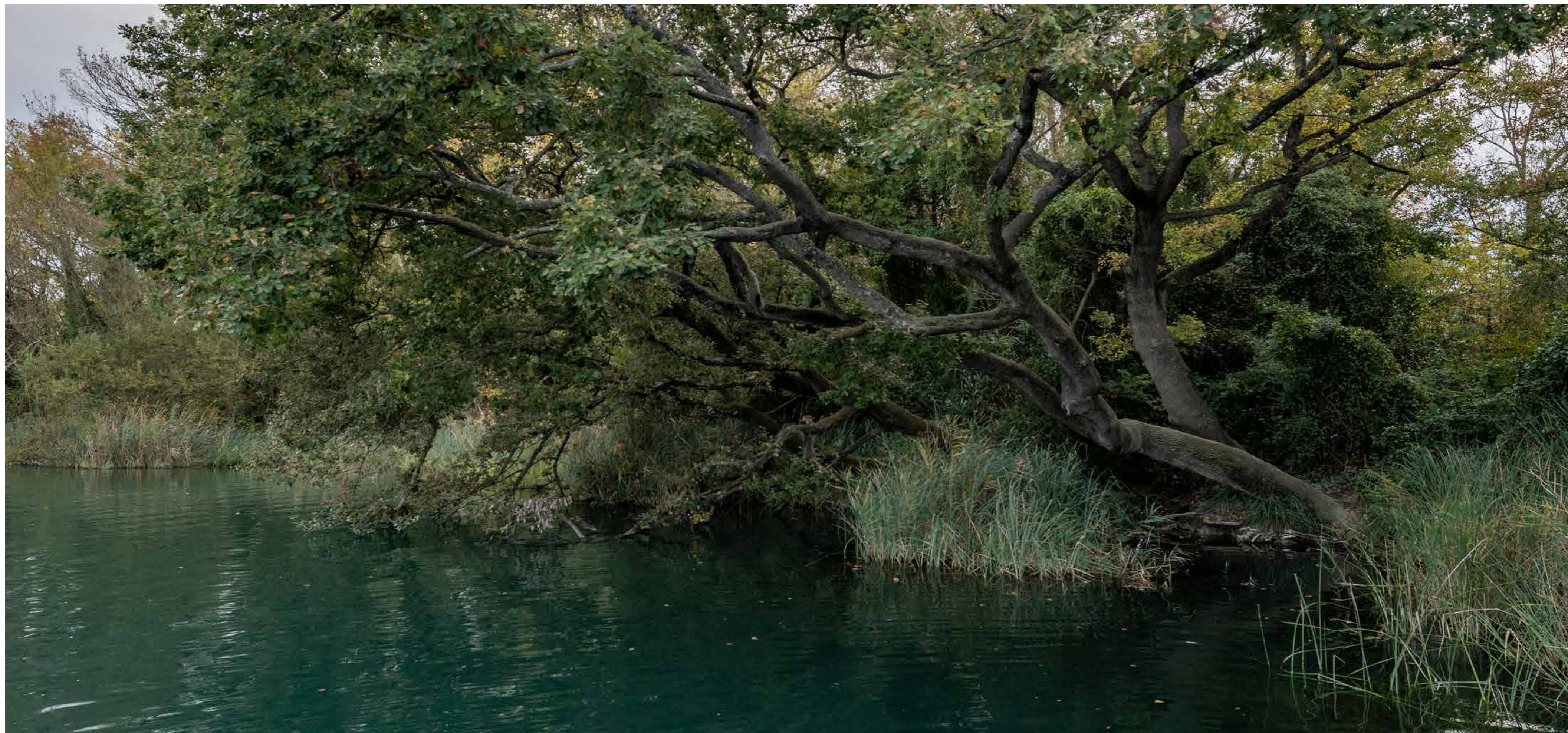
Aquesta situació ens dibuixa uns boscos de muntanya mitjana que han esdevingut una realitat forestal dominant territorialment, però alhora dominada i modelada per una intensa intervenció humana que ha impactat tant en la seves pautes de distribució com en l’estructura com en la seva qualitat silvícola i ecològica. Aquesta combinació de factors també explica que els boscos madurs hi siguin una realitat especialment excepcional i una raresa més que notable que cal conservar sense més dilacions. Els pocs que han sobreviscut a la intensiva gestió forestal dels darrers segles ho han fet molt sovint més per una conjunció de circumstàncies, en relació amb les condicions físiques del terreny, per qüestions vinculades a la propietat..., que per una decisió conscient de preservació d’un determinat bosc o rodal. Per desgràcia, aquestes

(Aquesta és una traducció de l'article publicat a la revista "El Periódico de Catalunya" el 2010)

casualitats del passat no suposen una garantia de conservació futura i es fa indispensable la pressa de decisions per afavorir la continuïtat en el temps d’aquestes joies forestals.

La importància intrínseca i multifuncional dels boscos madurs supera amb molt d’escreix (i molt més, fins i tot) qualsevol valoració econòmica del preu de la fusta que se’n pogués extreure. Cal oblidar del tot, doncs, qualsevol mirada extractiva clàssica i posar per davant la multiplicitat d’altres beneficis que ens aporten pel que fa a valors ecològics, culturals, espirituals, estètics i ètics a més dels cada cop més coneguts i valorats serveis terapèutics per a la salut física i emocional de les persones. I, òbviament, també la seva contribució a la recerca en un context de canvi climàtic i ambiental sense precedents, un context en el qual els boscos madurs són els espais més resilients per entendre i valorar-ne les característiques i també els impactes i les adaptacions de la natura. Què cal dir més per passar a l’acció per garantir conservar un percentatge del nostre territori que doni cabuda al conjunt de boscos madurs que encara perviuen? Què cal afegir-hi més per tal que es prenguin en consideració les millors mostres de boscos premadurs per garantir una mostra significativa del conjunt d’hàbitats forestals de la muntanya mitjana i del conjunt del país pensant també en una mirada cap al futur?. L’objectiu de la seva conservació estricta, està ben definit i justificat. Una estratègia de conservació estricta ha de superar els percentatges mínims residuals per aspirar a crear una veritable xarxa dels millors boscos de Catalunya que englobi almenys entre un 5% - 10% de la superfície forestal arbrada, és a dir entre un 2,1% i un 4,2% del territori, en consonància amb les estratègies internacionals. Uns boscos i rodals que, de forma àmpliament majoritària, ja estan localitzats en espais naturals protegits per la legislació catalana i europea.

Ho tenim tot a punt o gairebé. Ara només cal voluntat i decisió política, i una mínima valentia que ens permeti passar de les paraules i les lamentacions als fets i la conservació. Continuar dilatant el procés és sinònim de continuar empobrint de forma imperdonable el patrimoni natural del nostre país en el moment que més necessari és actuar. Ens hi posem d’una vegada per totes?

Bosc caducifoli mixt de ribera

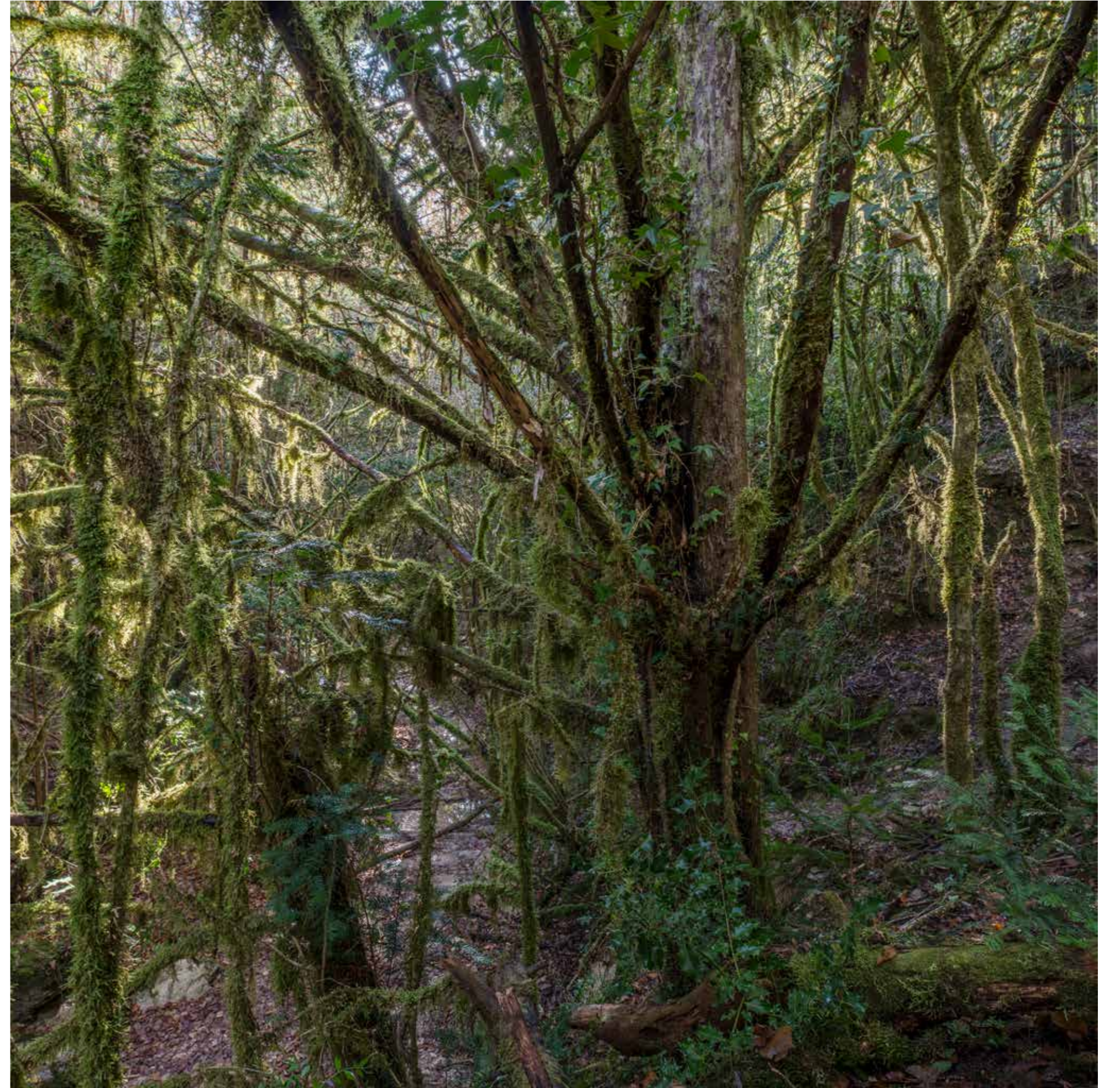
Verneda de curs fluvial mig

Verneda de meandre

Teixeda de tartera

Teixeda de fons de vall

Castanyeda de bosc gros

Així com mai no podràs trobar el bosc si ignores l'arbre,
no podràs trobar sentit a la vida en meres abstraccions.

Kabir, *Poemes místics* (1440-1518)

Torno de la dolçor de les muntanyes
i de veure el mar blau de dalt dels cims:
tot era ple de llum i d'alegria;
pels plans brillaven tremolant els rius.
Tot era prop i lluny, i tot tenia
com una resplendor d'eternitat;
aquell repòs que l'ànima somnia
per quan aquest camí s'haurà acabat.

Joan Maragall, *Nota d'Àlbum* (1905)

Roureda humida de roure pèrol

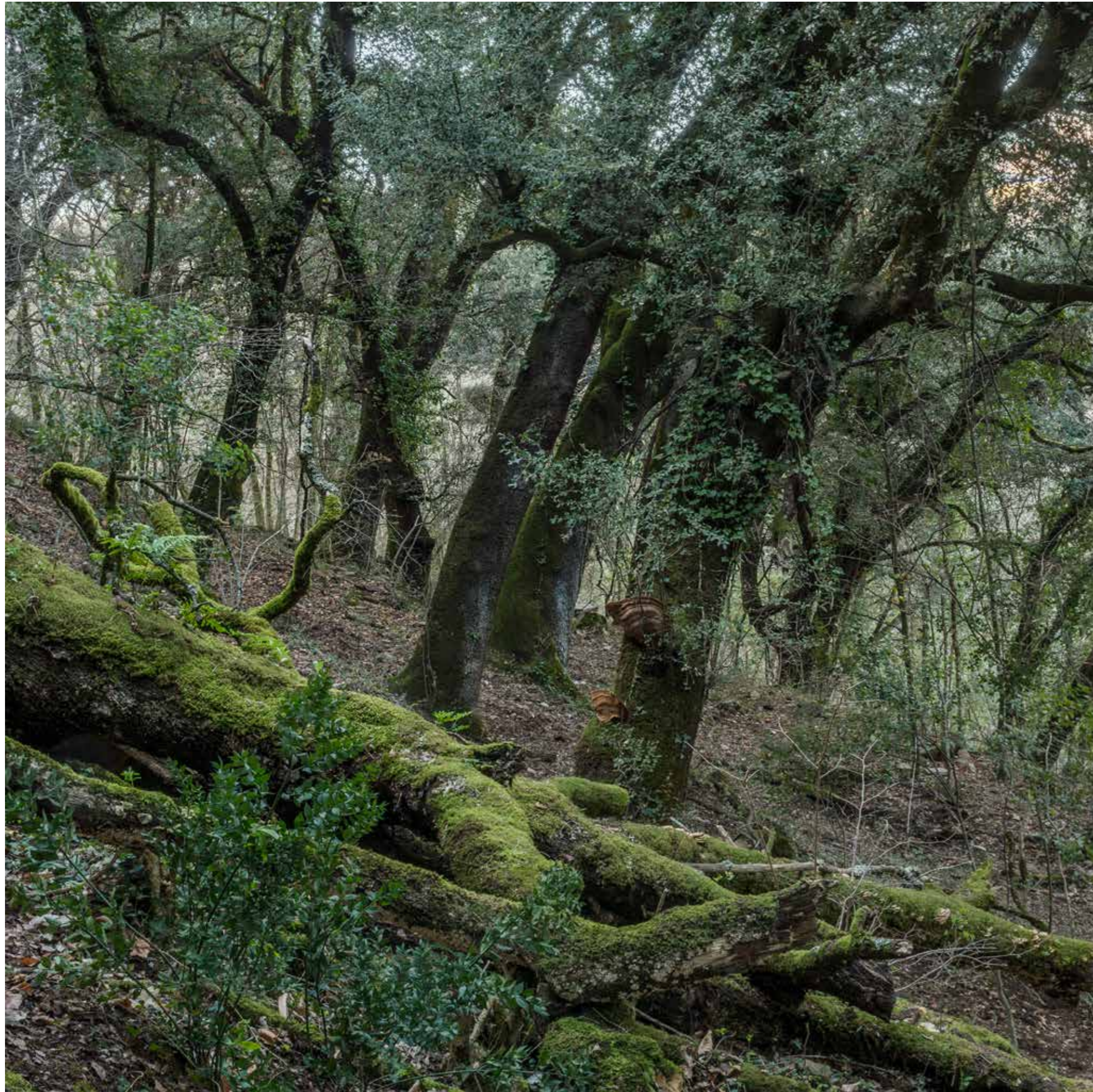
Roureda de roure pèrol de planell

Roureda seca de roure martinenc

Roureda de roure martinenc de solana

Alzinar muntanyenc

Alzinar en substrat calcari

Els arbres són santuaris. Qui sap parlar per
ells, qui sap escoltar-los, aprèn la veritat. No
prediquen doctrines i receptes; prediquen,
indiferents al detall, la llei primigènia de la vida.

Herman Hesse, *El caminant* (1920)

A vegades sóc arbre,
tinc al cap el fresseig
d'unes altes rames
que penen tot el buit del cel;
i em sento
entre terra i cel
pols de sang,
avivat
com sota un doll de saba.

Jordi Pere Cerdà / Antoni Cayrol, *Obra poètica* (1967)

Fageda amb boix

Fageda d'obaga

Fageda de fondal

Fageda en terreny volcànic

Fageda de l'estatge montà

Fageda sobre substrat àcid

BOSCOS MADURS D'ALTA MUNTANYA

Neva. Els grans flocs de neu davallen suaument d’un cel gris. Tot queda blanc en mig d’un impressionant silenci. Per sobre el mantell del terra s’alcen majestuosos els grans arbres centenaris, retallades les branques pels contorns de la neu. Ells són part de la història d’aquesta natura que tant estimem i a voltes que tan poc preservem. Han viscut moltes nevades, algunes de just un dit, d’altres que s’enfilaven quasi un metre pels troncs; la majoria d’un o dos pams, just per fer difícil la vida als seus peus, però no impossible. Aquí no fa tant fred com al Pirineu, però el rigor de l’hivern es fa notar, com també la calor intensa d’alguns estius.

Si miréssim els seus anells quan ja hagin deixat de viure, ens explicarien els anys de bonança i els anys d’escassetat que varen viure. Les bones èpoques, segurament de pluges abundoses i temps benigne, i les males anyades d’intenses sequeres i rigoroses temperatures, fredes o càlides tant és.

Els boscos d’arbres centenaris, els arbres madurs, que arriben a la seva plenitud sense que ningú els sigui la vida, ni la mà de l’home ni la mateixa natura, són més que un bonic paisatge. Són un exemple del potencial del bosc, de la natura, sense ingerències, segons la seva evolució natural. El port, l’estructura, les característiques amb cavitats, fusta morta, força brancada, i molts anys per envellir, són el suport necessari perquè hi visquin molts altres éssers dels hàbitats forestals. Ocells, mamífers, amfibis, rèptils, coleòpters, lepidòpters, aràcnids i molts altres invertebrats hi troben refugi i aliment entre l’escorça, les branques, les fulles i les arrels.

També una munió de molses, líquens, falgueres i fongs s’hostatgen en aquests venerables arbres vells, madurs, veterans, que esdevenen una peça fonamental i tan escassa dels nostres ecosistemes.

Cal gaudir, doncs, dels rodals amb arbres centenaris perquè allotgen una biodiversitat que no trobarem enlloc més. Els hem de preservar per a les generacions que ens venen al darrere. I com a bons gestors de la natura que volem ser, els hem de deixar alguns rodals més, més bosquets i boscos d’arbres madurs, perquè segueixin evolucionant lliurament i proporcionant aquest aixopluc a tantes altres espècies. I els cal temps, molt de temps. De nosaltres depèn deixar-los seguir gaudint de les nevades, de les pluges, del sol i del vent durant uns centenars d’anys més. I que nosaltres, com una espècie més, ens puguem arrecerar sota les seves branques durant moltes generacions.

Text adaptat de la Guia de Bosc de arbres centenaris de l’Alt Pirineu i Aran

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

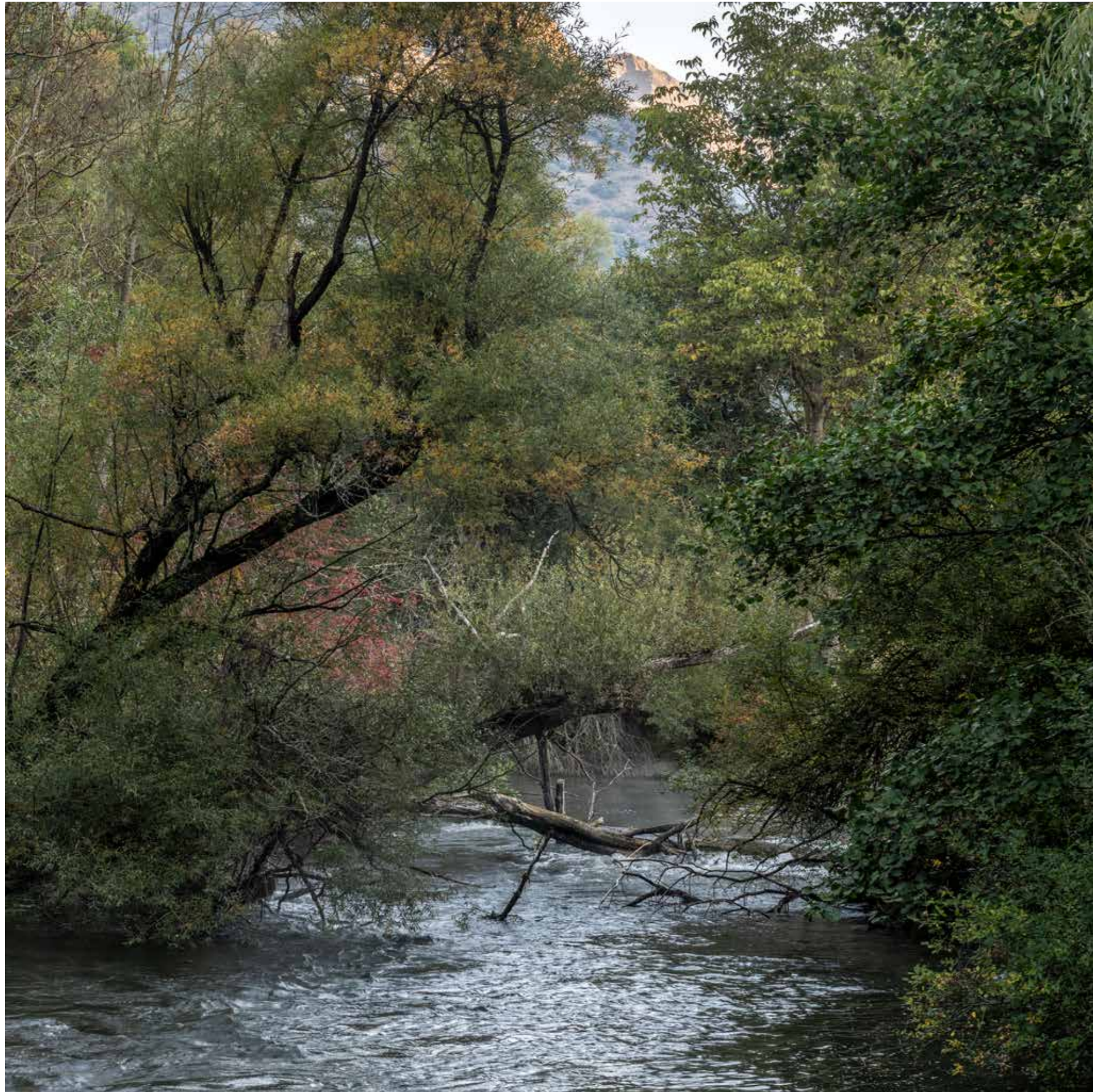
Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

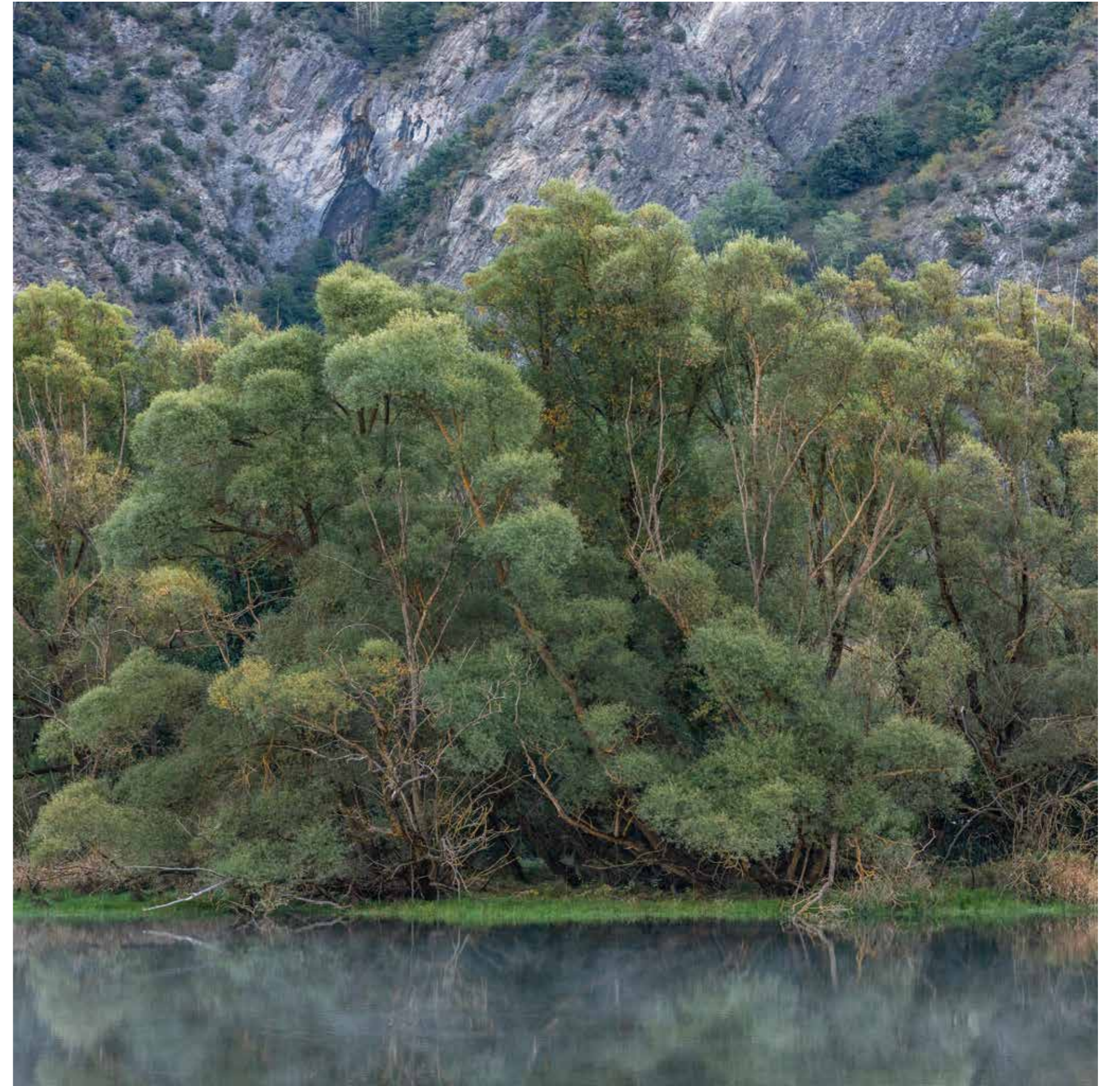
Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Imatge: Jordi Garcia Petit

Bosc de ribera de torrentera subalpina

Salzedada de mullera

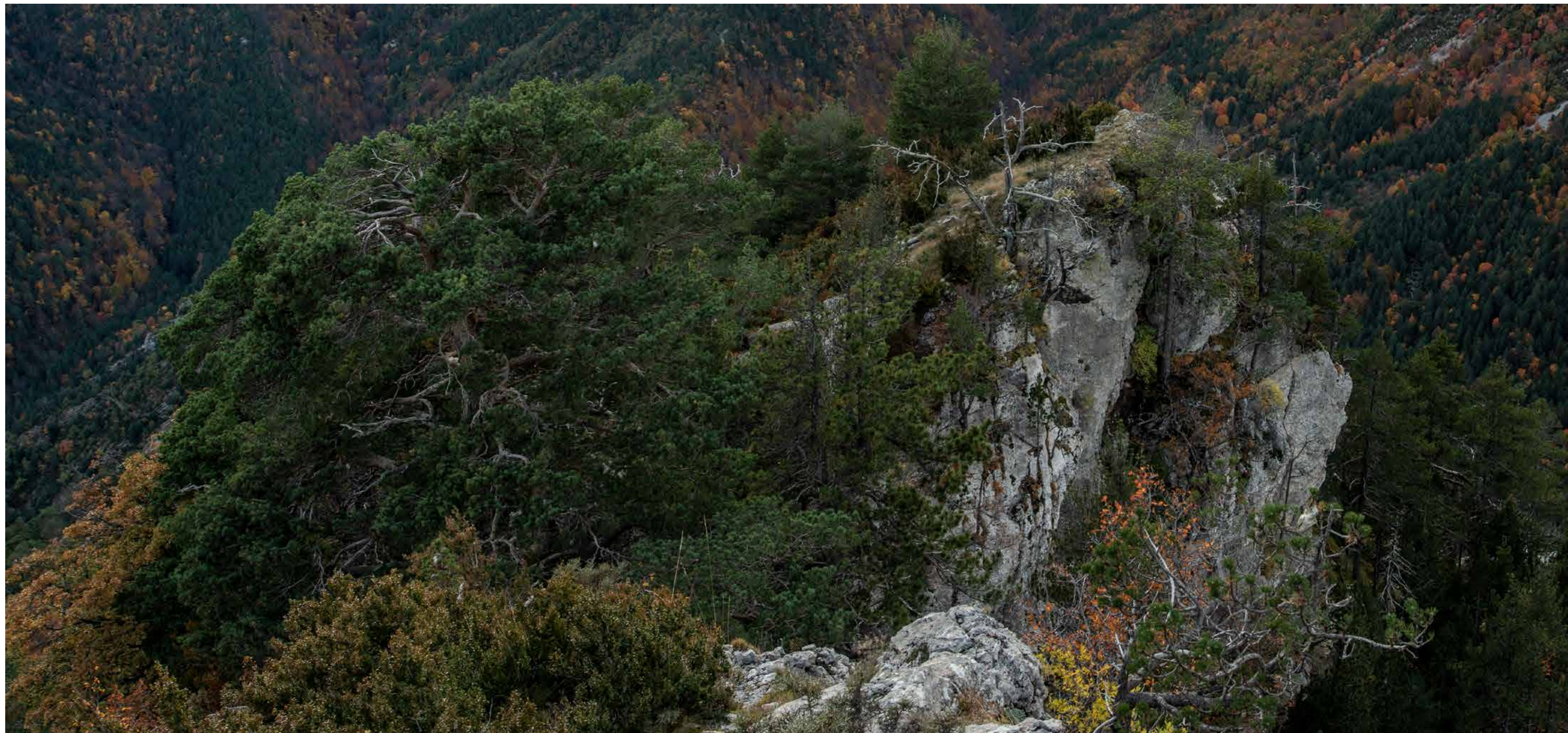
Bedollar humit

Bedollar pirinenc

Pineda de rajolet sobre litosòls

Pineda de rajolet del prepirineu

abans que la font perdés l'aigua
teixíem tots els salms
cantàvem com els avis
pledejàvem a les valls
parlàvem la llengua dels arbres
i escrutàvem amb les mans
núvols i cimalls
nuats a la terra
plens de dits sembrats
moríem dansant

Laia Llobera, *Boscana* (2018)

Sento el teu alè sagrat,
l'impuls antic que m'arramba a la terra,
a la vida dels socs descomponent-se,
a la molsa, als fongs, a les arrels,
que m'enfonsa i m'enfila escorça amunt,
saba enllà, per troncs imbricats
i em fa branca i fulla i ocell i el seu cant.
Una
amb el bosc.

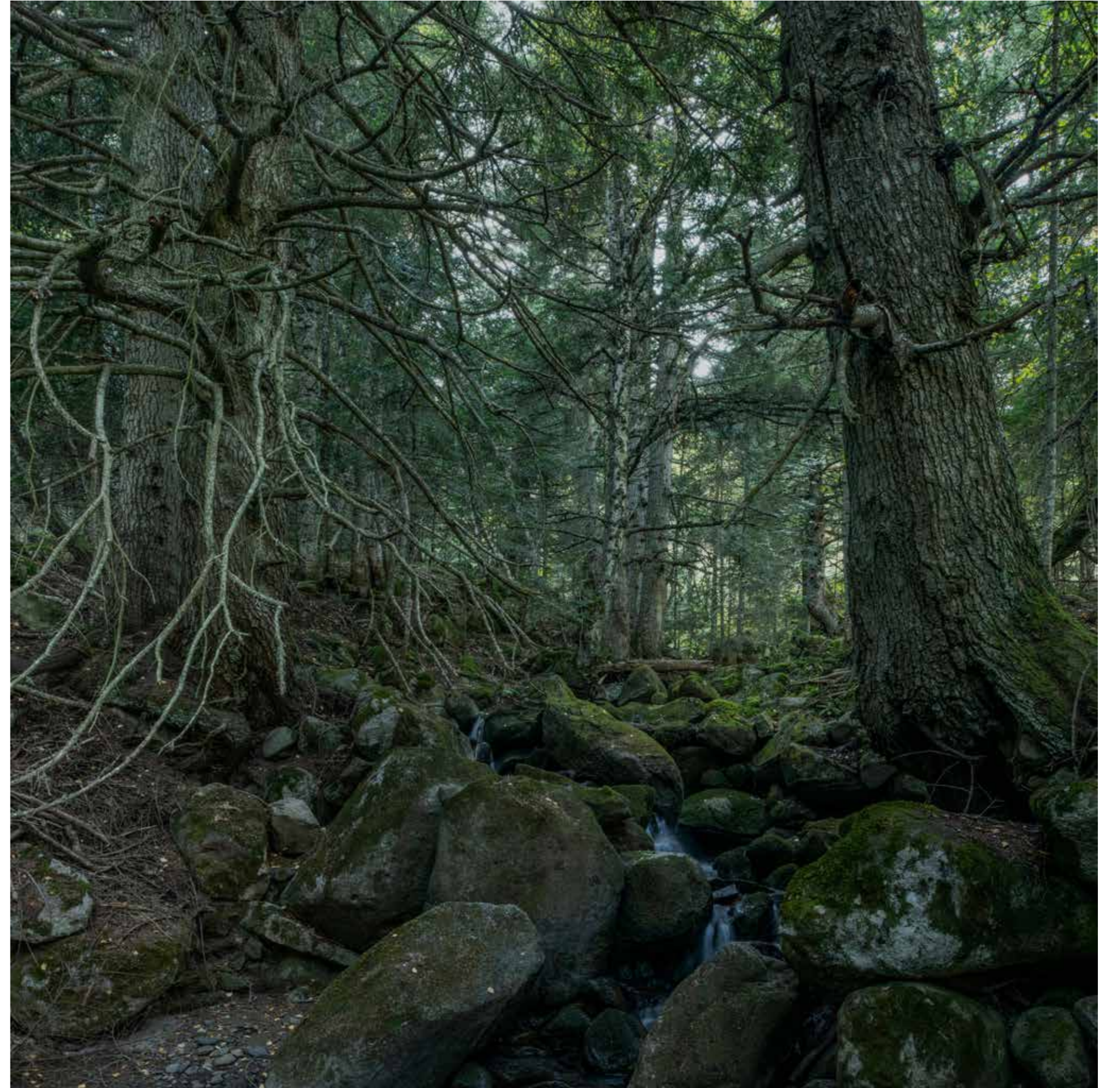
Rosa Torrent, *Santuari* (2022)

Avetosa orientada a llevant

Avetosa de бага

Avetosa de torrentera

Avetosa calcicola

Avetosa altimontana

Avetosa meridional

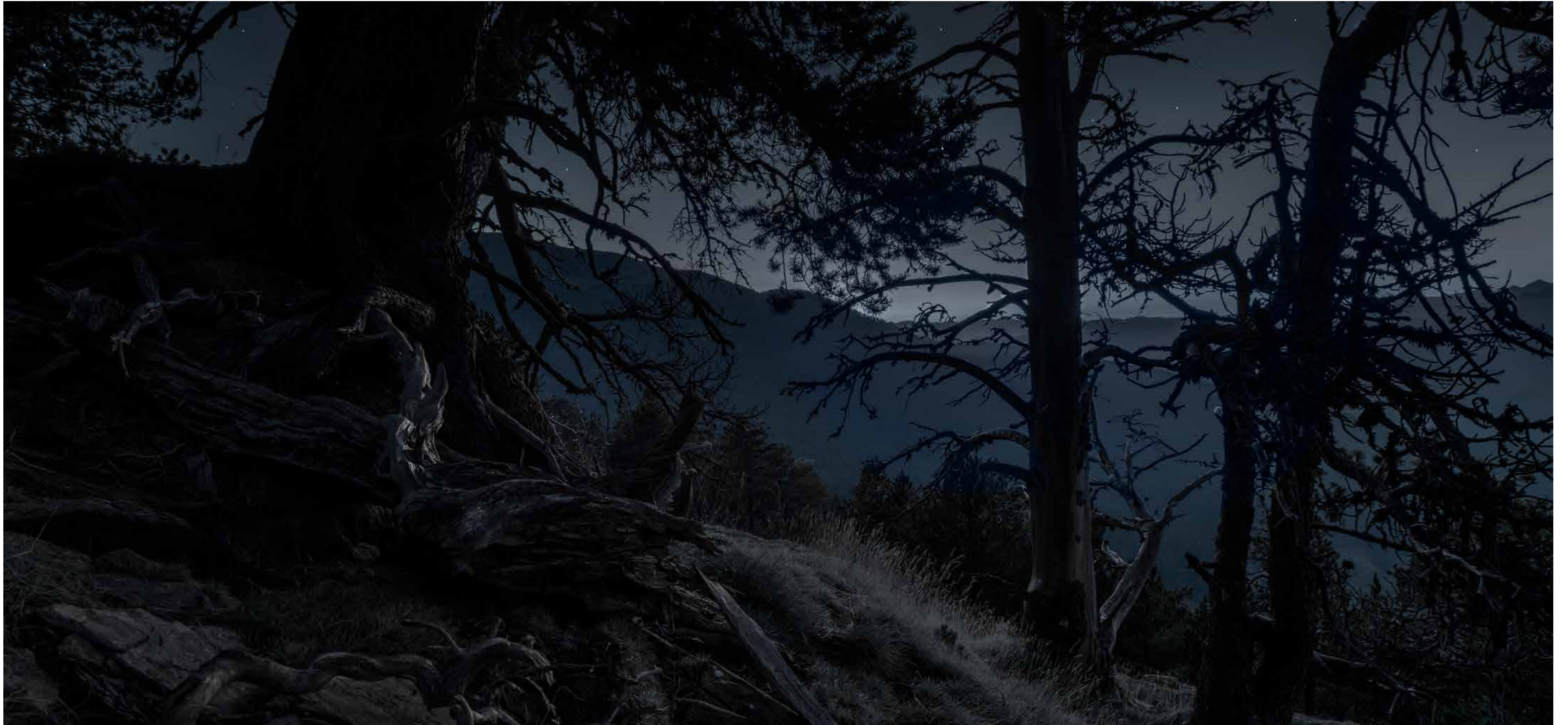
Pineda de pi negre de vessant

Pineda de pi negre d'obac calcari

Pineda de pi negra amb neret

Pineda de pi negre de l'estatge subalpi

Ara vosaltres, arbres,
poematitzeu-nos.
Que sigueu, vosaltres,
autors nostres.
Aquí ens teniu
perquè –just al revés
del que és costum–
acompliu, en nosaltres,
el vostre ofici de literats.
Som-hi doncs.

Perejaume, *Pagèsiques* (2011)

BELLS BOSCOS VELLS

Edita: Agrupació Naturalista i Ecologista de la Garrotxa (ANEGX)

Autor: Agrupació Naturalista i Ecologista de la Garrotxa (ANEGX)

Fotografia: Pep Sau

Textos: Anna Sanitjas Olea, Josep Maria Mallarach, Xavier Puig i Oliveras, Ferran Campillo i López, Joan Montserrat Reig, Jordi Sargatal Vicens, Josep Vila-Subirós, Jordi Garcia Petit

Correcció de textos: Ester Santaló, CNL de Girona

Disseny: Marcel Dalmau

Impressió: Impremta Pagès

Paper: Imprès amb paper Mate Recyral 100% reciclat

DL: 187-2022

ISBN: 978-84-09-37516-5

© de l'edició: Agrupació Naturalista i Ecologista de La Garrotxa (ANEGX)

© dels textos: els respectius autors

© de les fotografies: Pep Sau

Aquest llibre forma part del projecte SIMBIOSI (bosc que cuiden el pacient, pacients que cuiden el bosc)

Amb el suport:

Generalitat de Catalunya. Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural

Col·laboren:

Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa
Parc Natural Cadí-Moixeró
Parc Natural de Cap de Creus
Parc Natural de l'Alt Pirineu
Parc Natural de les Capçaleres del Ter i del Freser
Parc Natural del Montgrí, les Illes Medes i el Baix Ter
Cein Ripollès, Consorci espais interès natural del Ripollès
Consorci de l'Estany
Montseny, Reserva de la Biosfera

Diputació de Girona
Ajuntament de Sant Jaume de Llierca
Ajuntament de Santa Pau
Ajuntament de Les Planes d'Hostoles
Ajuntament de Les Preses
Ajuntament d'Olot
Ajuntament de la Vall d'en Bas
Ajuntament de la Vall de Bianya

Fundació Hospital d'Olot
Silene
Universitat de Girona, Campus Patrimoni Cultural i Natural

Jordi Mallarach S.A.
Les Cols Pavellons
Tané Hermetic

 Generalitat de Catalunya
Departament d'Acció Climàtica,
Alimentació i Agenda Rural

 anegx
agrupació naturalista
i ecologista de la Garrotxa

 SIMBIOSI

